

ภาวะการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป

นางสาววรรษณี อิมใจจิตต์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-5126-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ILLNESS AND MEDICAL CARE OF THAI POPULATION
AGED 50 YEARS OLD AND OVER**

Miss Worarachanee Imjaijitt

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the ReQuirements
for the Degree of Master of Arts Program in Demography**

College of Population Studies

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-5126-5

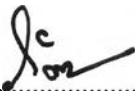
481689

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภาวะการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป
โดย นางสาววรรษณี อิ่มใจจิตต์
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ

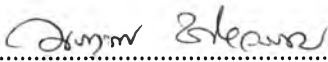
วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

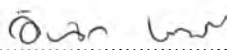

.....ผู้อำนวยการวิทยาลัยประชากรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.กัทสร ลิมานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.กัทสร ลิมานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร ชัยวอร์ณ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัจฉรา เอ็นซ์)

วรรณี อิมใจจิตต์: ภาวะการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป
(ILLNESS AND MEDICAL CARE OF THAI POPULATION AGED 50 YEARS OLD AND
OVER) อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ. ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 117 หน้า ISBN 974-17-5126-5

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะการเจ็บป่วยของประชากรไทยอายุ 50 ปีขึ้นไป ตามลักษณะภูมิหลังของประชากร 2) เพื่อศึกษาการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีการเจ็บป่วย และ 3) เพื่อศึกษาลักษณะการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2544 ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่าง สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะประชากรอายุ 50 ปี ขึ้นไป ซึ่งมีจำนวนตัวอย่างที่ถ่วงน้ำหนักแล้วทั้งสิ้น 39,324 คน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะการเจ็บป่วย ของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีการเจ็บป่วยในช่วง 2 สัปดาห์ก่อนการสัมภาษณ์ พบว่า มีผู้ที่เจ็บป่วย ร้อยละ 29.4 โดยปัจจัยที่มีผลต่อภาวะการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย รายได้ สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ระดับการเจ็บป่วย และการตรวจร่างกายประจำปี

การวิเคราะห์ถดถอยลอจิต (multinomial logit regression) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล ระดับการเจ็บป่วย และการตรวจร่างกายประจำปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า มีผู้เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลคิดเป็น 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมดที่มีการเจ็บป่วย โดยเฉลี่ยผู้สูงอายุเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลประมาณ 1.5 ครั้ง โดยมีระยะเวลาเข้าพักรักษาตัวโดยเฉลี่ยประมาณ 9 วัน ร้อยละ 14 ของผู้สูงอายุ จ่ายค่ารักษาพยาบาลในการเข้าพักรักษาในโรงพยาบาลด้วยตนเอง แม้ว่ารัฐบาลจะมีสวัสดิการยกเว้นค่ารักษาพยาบาลให้แก่ผู้สูงอายุ

วิทยาลัยประชากรศาสตร์
สาขาวิชาประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2548

ลายมือชื่อนิติ..... วรรณี อิมใจจิตต์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... วิพรรณ ประจวบเหมาะ.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4587056151 : MAJOR DEMOGRAPHY

KEYWORD : ILLNESS / MEDICAL CARE / CARE / HOSPITALIZATION

WORARACHANEE IMJAIJITT: ILLNESS AND MEDICAL CARE OF THAI POPULATION
AGED 50 YEARS OLD AND OVER. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. VIPAN
PRACHUABMOH, Ph.D. 117 pp. ISBN 974-17-5126-5

The purposes of this study are to investigate the illness and its differences by selected characteristics of the studied population as well as to examine factors related to choice of medical care of those who were ill. In addition, this study also investigates the characteristics of those who were ill and admitted in the hospital. Data used in this study derived from “The Health and Welfare Survey 2001” which was conducted by the National Statistical Office. The sample size of population aged 50 years old and over in this study was 39,324 weighted cases.

Results reveal that approximately 29.4 percent of Thai population aged 50 years old and over experienced an illness during 2 weeks before the survey. Factors related significantly to the elderly’s illness are sex, age, marital status, education, occupation, areas of residence, income, welfare, level of illness and annual physical examination.

Multinomial logit regression analysis was used to identify choice of medical care. Results show that sex, age, marital status, education, occupation, areas of residence, welfare, level of illness and annual physical examination have a significantly impact on choice of medical care.

In addition, the results also indicate that one-fifth of those who were ill were hospitalized during the past year. The average frequency of hospitalization during the past year is about 1.5 times. The duration of hospitalization among elderly is about 9 days. About 14 percent of those who were hospitalized had to pay for hospital expenses by themselves, even though the government had provided a free medical care for the elderly.

College of Population Studies
Field of Study Demography
Academic Year 2005

Student’s signature..... *W. Imjaijitt*
Advisor’s signature *Vipar Prachuab*
Co-advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้คำแนะนำทั้งในเรื่องของแนวความคิด การเขียนที่ถูกต้อง ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ภัสสร ลิมานนท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร ชโยวรรณ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัจฉรา เอ็นซ์ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำชี้แนะ และตรวจแก้วิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กราบขอบพระคุณคณาจารย์ ของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ความรู้และอบรมสั่งสอนแก่ผู้วิจัยจนสำเร็จ การศึกษา

ขอขอบพระคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติที่ได้อนุเคราะห์ให้ใช้ข้อมูลโครงการสำรวจอนามัย และสวัสดิการ พ.ศ. 2544 ขอขอบพระคุณ คุณ โกมินทร์ นิมนวล คุณพรเพ็ญ ศรีธรรมรงค์ และ เจ้าหน้าที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ให้ความช่วยเหลือและประสานงานในเรื่องของข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ นักวิจัยชำนาญการประจำวิทยาลัยประชากรศาสตร์ ในการให้คำแนะนำและความรู้ทางด้านสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ เป็นอย่างสูงที่คอยเป็นกำลังใจ สนับสนุน และส่งเสริมให้ลูกมีความฝักใฝ่ในการศึกษา ตลอดจนปรารถนาที่จะเห็นความสำเร็จของลูกมาโดยตลอด ขอขอบคุณพี่ชายที่คอยเป็นกำลังใจและดูแลน้องเสมอ ขอขอบคุณพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ทุกคน ที่คอยให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี.....	4
1.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	14
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	25
1.6 สมมติฐานของการศึกษา.....	26
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	27
บทที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	28
2.1 แหล่งข้อมูล.....	28
2.2 ขั้นตอนการเลือกตัวอย่าง.....	29
2.3 ขอบเขตของข้อมูลและข้อจำกัดของข้อมูล.....	30
2.4 นิยามศัพท์.....	32
2.5 นิยามตัวแปร.....	33
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
2.7 ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	39
บทที่ 3 ผลการศึกษาภาวะการเจ็บป่วยของประชากรอายุ 50 ปี ขึ้นไป.....	50
บทที่ 4 การวิเคราะห์การรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป.....	58
4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกใช้วิธีการรักษาพยาบาลกับปัจจัยภูมิหลัง ของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับ การเจ็บป่วยและอื่นๆ โดยวิธีวิเคราะห์แบบตารางไขว้.....	58

	หน้า
4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริม ความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation).....	66
4.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างของการเลือกใช้วิธีรักษาพยาบาล จำแนกตามปัจจัย ภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัย เกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ โดยการวิเคราะห์ multinomial logit regression.....	69
บทที่ 5 ผลการศึกษาการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป...	78
5.1 การเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป.....	78
5.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนครั้ง จำนวนวัน และค่าใช้จ่ายในการเข้า พักรักษาตัวในโรงพยาบาลจำแนกตามปัจจัยภูมิหลังของบุคคล.....	82
บทที่ 6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	93
6.1 สรุปผลการศึกษา.....	94
6.2 ข้อเสนอแนะ.....	97
รายการอ้างอิง.....	100
ภาคผนวก.....	109
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนชมรมอาคาร/หมู่บ้าน จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง..... 29
2	จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง..... 30
3	การกระจายร้อยละของการตอบแบบสัมภาษณ์ จำแนกตามอายุ..... 31
4	การกระจายร้อยละของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป เปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ตอบแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และผู้ที่มีผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แทน จำแนกตามปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ..... 43
5	ร้อยละของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่เจ็บป่วยในช่วง 2 สัปดาห์ก่อนวันสัมภาษณ์ จำแนกตามปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ..... 55
6	การกระจายร้อยละของการเลือกใช้วิธีรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีการเจ็บป่วยในระหว่าง 2 สัปดาห์ก่อนการสัมภาษณ์จำแนกตามปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ..... 63
7	เมตริกซ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา..... 68
8	การวิเคราะห์ถดถอยลอจิต(multinomial logit regression) ของการเลือกใช้วิธีรักษาพยาบาลของประชากรอายุ 50 ปี ขึ้นไป เปรียบเทียบระหว่างการรักษาแบบแผนปัจจุบัน กับ การไม่ได้รักษา ซึ่อยากินเอง และการรักษาแบบแผนโบราณ ที่สัมพันธ์กับ ปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ 76
9	การกระจายร้อยละของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีการเจ็บป่วย กับการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล..... 80
10	ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้ง จำนวนวัน และค่าใช้จ่ายในการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล จำแนกตามปัจจัยภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ..... 90
11	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภูมิหลังของบุคคล ปัจจัยเสริมความสามารถในการรับการรักษา และปัจจัยเกี่ยวกับระดับการเจ็บป่วยและอื่นๆ ที่มีผลต่อการเลือกใช้วิธีรักษาพยาบาลของประชากรไทยอายุ 50 ปี ขึ้นไป ที่มีการเจ็บป่วย ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยลอจิต (multinomial logit regression)..... 95